

Fassbinderovy ženy

V únoru měly premiéru dvě inscenace her německého režiséra, dramatika, scenáristy a herce Rainera Wernera Fassbindera. **Brémská svoboda** a **Hořké slzy Petry von Kantové** mají několik styčných bodů: Fassbinder obě napsal v roce 1971, hlavními postavami jsou ženy, jež touží po lásce, seberealizaci i svobodě, okolí si však jejich „rolí“ ve společnosti představuje jinak – v opozici tak stojí dominance a podřízenost, činy a pasivita. Inscenace mají také mnoho společného – především výraznou vizuální složku. Silné, emancipované i úspěšné (nebo aspoň takové by chtěly být) Fassbinderovy ženské hrdinky si ovšem žádají výrazné herečky. V plzeňském i kladenském divadle naštěstí jsou.

BRÉMSKÁ MARYŠA

Hra **Brémská svoboda** vychází ze skutečné události – v roce 1831 byla v Brémách popravena Gescha Margaretha Gottfriedová, která otráвила patnáct lidí (rodinných příslušníků, přátel a známých). Zpočátku se zdá, že je hra jakousi německou Maryšou – týraná žena přistupuje ke krajnímu řešení, později však stačí jen křivý pohled a Géša svou „samostatnost“ obhajuje stůj co stůj. Přichází humorný tón, jenž

je neustále zesilován, a z truchlohry se stává groteska.

Martin Františák vytvořil jemně stylizovanou inscenaci, která se odehrává ve vražedně růžové scénografii Martina Sládečka; na šikmé ploše se tak uskutečňuje zběsilý boj za svobodu a uznání. Servírovací vozíček s kávou se sám projíždí po scéně, mrtvolky se kupí a duchové se zjevují jako němé výčitky. Kostýmy Marka Cpina odkazují k době – klasicistní šaty s prvky biedermeieru však mají groteskní detaily, především u odění mužských postav. Syntéza očišťujícího smíchu a břitkého apelu je dokonalá.

Marie Štípková jako travička Géša Gottfriedová je (možná nečekaně) sladká panenka. V růžových šatech, s lokýnkami a milým, naivním úsměvem nabízí další a další kávu. Ostatní postavy – především otec Timm Hynka Chmelaře, Matka Aleny Štréblové, první i druhý manžel Jiřího Š. Hájka a Tomáše Petříka – si nezaslouží slitování, jsou zobrazovány jako sobecké, uzurpátorské, bezcitné karikatury lidí. Není divu, že diváci fandí naoko roztomilé Géše, která i navzdory vraždám a tvrdosti zůstává jako jediná lidskou bytostí s tužbami.

Uvedení **Brémské svobody** lze považovat za dramaturgický počin – uznání

si zaslouží kladenské divadlo za pozoruhodné oživení tohoto méně známého Fassbinderova textu i za vytvoření pandánu k inscenaci Jentl. Tam však šlo o jiný typ žíznivosti a volnosti, Marie Štípková v titulní roli byla opakem Géši, navenek „mužská“ – silná a nepoddajná, v nitru však zranitelná. Zároveň je Géša příbuznou-předchůdkyní Petry von Kantové, svou pozici si však snažila vybojovat jindy a jinak.

ZLATÁ PETRA

Režisérka Katharina Schmitt se scénografem Pavlem Svobodou zasadili inscenaci **Hořké slzy Petry von Kantové** na přehlídkové molo. Diváci se usadí na židličky potažené bílým plátnem, na němž je jméno Kant, a začíná módní přehlídka. Brzy se však dostáváme do soukromí obdivované návrhářky.

Sebevědomá Petra zná svou „cenu“, vše, čeho se dotkne, se změní ve zlato. To je zdůrazňováno používáním blýskavých materiálů ve scénografii, svícením i okázalými kostýmy Terezy Beranové, odkazujícími na snad nejnevкусnější dobu – osmdesátá léta minulého století. Prim hraje zlatá barva – Petra se do ní odívá, zlatou tužkou píše na zrcadlo a v nejvypjatějších okamžicích nervového zhroucení si zlatí tělo a obličej. Zlato je symbolem bohatství a moci, později se však stává pozlátkem, jež skrývá červivé jádro osamění. Nemožnost komunikace navíc zdůrazňuje záplava telefonů na jevišti.

Veronika Korytářová působí velice křehce a mladě, o to více překvapí, jakou sílu a vášně dokáže demonstrovat. Tato Petra von Kantová se před diváky doslova obnažuje – svou slabost přiznává jen ve spodním prádle, v rozličných, i ne příliš lichotivých, pozicích. Neustále se převléká – nejen do nových kostýmů, ale především do dalších pocitů a postavů k okolnímu světu i sobě samé. Strhující výkon Veroniky

Marie Štípková jako sladká travička Géša a Alena Štréblová jako bezcitná Matka FOTO MARTIN ŠPELDA

Veronika Korytářová jako sebevědomá návrhářka Petra, která zná svou „cenu“ FOTO PETER FABO

Korytářové však stojí na rozlehlém jevišti libereckého Malého divadla osamoceni.

Je tak sice zdůrazněna výjimečnost titulní postavy, ale nepředpokládám, že to byl režijní záměr, protože minimálně Petřina milénka Karin by měla mít rovnocennou pozici, místy by se dokonce měla stát trýznitelkou. Zmocnit se svobody této mladičké modelky je nyní hlavním cílem Petry von Kantové. Karolína Baranová je ovšem příliš uvězněna ve své šarži vulgární dívky. Klackovitost překrývá nezbytnou ambicióznost a také alespoň živočišný šarm. Snad jen Marta Vítův v němé roli služebné Marlene obstojí, je totiž spíše neživou věcí než člověkem, figurínou, odkládacím stolem.

Přesto i uvedení této inscenace považuji za dobrý dramaturgický krok a režijní koncepci za výbornou.

Brémská svoboda zobrazuje ženu toužící po samostatnosti a uznání, která se nezdárá obětovat své blízké, dokonce i vlastní děti, **Hořké slzy Petry**

von Kantové ukazují ženu, jež by pro lásku a nadvládu byla schopna obětovat své pracovní úspěchy a společenský status (alespoň na okamžik). Obě hry si místo na českých jevištích zaslouženě vydobyly.

LENKA DOMBROVSKÁ

Městské divadlo Kladno – Rainer Werner Fassbinder: Brémská svoboda. Překlad Martin Sládeček. Režie Martin Františák, dramaturgie Marie Nováková, scéna Jan Štěpánek, kostýmy Marek Cpin, hudba Jiří Hájek, pohybová spolupráce Pavol Seriš. Premiéra 28. února 2015 v Divadle Lampion.

Divadlo F. X. Šaldy, Liberec – Rainer Werner Fassbinder: Hořké slzy Petry von Kantové. Přeložil Petr Štědroň. Režie Katharina Schmitt, dramaturgie Tomáš Syrovátka, scéna Pavel Svoboda, kostýmy Tereza Beranová, hudba Nick Gill, pohybová spolupráce Marika Hanousková a Barbora Mottlová. Premiéra 13. února 2015 v Malém divadle.

